

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo

ZYRA E RREGULLATORIT PËR ENERGJI
REGULATORNI URED ZA ENERGIJU
ENERGY REGULATORY OFFICE

**RREGULLA PËR PËRGATITJEN DHE VLERËSIMIN E PLANEVE ZHVILLIMORE TË OPERATORËVE TË
SISTEMEVE NË SEKTORIN E ENERGJISË**

Shkurt 2023

Bordi i Zyrës së Rregullatorit për Energji sipas autoritetit të dhëne me Nenin 9 paragrafin 1 nënparagrafin 1.7., Neni 26 paragrafin 1 nënparagrafin 1.1, dhe 1.2., Nenin 15 paragrafët 8, 9, 10 dhe 11 të Ligjit për Rregullatorin e Energjisë (Ligji Nr. 05/L-84)dhe Nenin 10 të Ligjit për Energji (Ligji Nr. 05/L-081), në seancën e mbajtur me datë miratoi:

RREGULLËN PËR PËRGATITJEN DHE VLERËSIMIN E PLANEVE ZHVILLIMORE TË OPERATORËVE TË SISTEMEVE NË SEKTORIN E ENERGJISË

KAPITULLI I DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 1 Qëllimi dhe Fushëveprimi

1. Qëllimi i kësaj Rregulle është definimi metodologjisë dhe renditja e hapave për përgatitjen dhe vlerësimin e Planeve Zhvillimore të Operatorëve të Sistemeve në sektorin e energjisë në Kosovë, përfshirë këtu edhe vlerësimin e Projekteve Kapitale që do të jenë pjesë e Planeve Zhvillimore, si dhe përcaktimi i metodologjisë për vlerësimin rregullator të Planeve Zhvillimore.
2. Kjo Rregull përcakton:
 - 2.1 Procesin e dorëzimit nga Operatorët e Sistemeve (të licencuarëve) të Planeve Zhvillimore, përfshirë projektet kapitale të propozuara për investime, kostot e të cilave duhet të mbulohen nga tarifa të rregulluara, si pjesë e çdo Shqyrtimi Tarifor Shumëvjeçar, i cili përmban:
 - 2.1.1 Procesin e përgatitjes dhe metodologjisë së zbatuar për përgatitjen e planeve Zhvillimore;
 - 2.1.2 Kërkesat që duhet të plotësojnë Planet Zhvillimore për t'u dorëzuar tek Rregullatori për aprovim;
 - 2.1.3 Të dhënat, dëshmitë dhe arsyetimet që duhet të dorëzohen nga Operatorët e Sistemeve të lartëpërmendur për të mbështetur Planet e tyre Zhvillimore, përfshirë planet e investimeve;
 - 2.1.4 Vlerësimin nga Rregullatori për arsyeshmërinë e Planeve Zhvillimore të paraqitura për aprovim, përfshirë planet investive afatëshkurta dhe ato afatëgjata.

3. Planet Zhvillimore të parashtruara për aprovim duhet të jenë në pajtim me Strategjinë e Energjisë, Planin Kombëtar për Energji dhe Klimë, ligjet e sektorit të energjisë, ligjet tjera të aplikueshme, si dhe të jenë në përputhje me rregullat, kodet dhe normat tjera të aplikueshme në sektorin e energjisë, të aprovuara nga Rregullatori apo instancat tjera kompetente.
4. Nëse Planet Zhvillimore nuk janë në përputhje me paragrafin 3 të këtij neni, atëherë Rregullatori do të kërkojë nga Operatorët e Sistemeve që të bëjnë plotësimet, gjegjësisht ndryshimet e nevojshme para se planet të dorëzohen për aprovim nga Bordi i Rregullatorit.
5. Planet Zhvillimore duhet të jenë plane 5 vjeçare dhe plane 10 vjeçare, planet 5 vjeçare duhet të jenë në pajtim me planet 10 vjeçare.
6. Kostoja e planifikuar për zbatimin të Planeve Zhvillimore do të jenë njëri prej elementeve bazë në caktimin e tarifave për konsumator në shqyrtimin tarifor nga Rregullatori.

Neni 2

Përkufizimet dhe interpretimi

1. Shprehjet në këtë Rregull kanë kuptimet si më poshtë:
 - 1.1 **Plani Dhjetë Vjeçar të rrjetit ose 10YNDP** – planifikimi dhjetë vjeçar (10) i nevojave për investime në kapacitetet e transmetimit apo shpërndarjes me synim të plotësimin të kërkesave të sistemit për energji dhe sigurimin e furnizimit të konsumatorëve, i cili aprovohet nga Rregullatori;
 - 1.2 **Plani Pesëvjeçar Investues ose 5YNIP** - zhvillimi i planit (5) vjeçar për zhvillimin e rrjetit të transmetimit apo shpërndarjes brenda vitit aktual për periudhën pesë (5) vjeçare që duhet të jetë në harmoni me planin dhjetë (10) vjeçar të zhvillimit të rrjetit të transmetimit apo shpërndarjes, me dokumentacionin e planifikimit hapsinor dhe me planin pesë (5) vjeçar të zhvillimit të rrjetit të transmetimit dhe shpërndarjes, i cili duhet të aprovohet nga Rregullatori
 - 1.3 **Operatorët e Sistemeve** janë:
 - 1.3.1 **Operator i Sistemit të Transmetimit të energjisë elektrike (OST)**– person fizik ose juridik përgjegjës për operimin, mirëmbajtjen dhe sipas nevojës, zhvillimin e rrjetit të transmetimit në një zonë të caktuar dhe kurdo që kjo është e mundur, interkonektorët me sistemet tjera dhe për të garantuar aftësinë afatgjatë të rrjetit për të përmbushur kërkesat për transmetimin e energjisë elektrike;
 - 1.3.2 **Operatori i Sistemit të Shpërndarjes të energjisë elektrike (OSSH)** - person fizik ose juridik, përgjegjës për operimin, mirëmbajtjen dhe sipas nevojës zhvillimin e sistemit të shpërndarjes në një zonë të caktuar, si dhe ku është e mundur interkonektorët e tij me sistemet tjera, si dhe për sigurimin e aftësisë afatgjatë të sistemit për të mbuluar kërkesat e arsyeshme për shpërndarjen e energjisë elektrike;

- 1.3.3 **Operatori i Sistemit të Transmetimit të gazit natyror (OSTGN)** – person fizik apo juridik që kryen funksionin e transmetimit dhe që është përgjegjës për operimin, mirëmbajtjen dhe sipas nevojës, zhvillimin e sistemit të transmetimit në një zonë të caktuar, përfshirë edhe interkonekcionet e mundshme me sistemet tjera, dhe për garantimin e aftësinë afatgjate të sistemit për të plotësuar kërkesë për transmetimin e gazit natyror;
- 1.3.4 **Operatori i Sistemit të Shpërndarjes të gazit natyror (OSSHGN)** - person fizik apo juridik që kryen funksionet e shpërndarjes dhe është përgjegjës për operimin, mirëmbajtjen dhe sipas nevojës, zhvillimin e sistemit të shpërndarjes, në një zonë të caktuar përfshirë edhe interkonekcionet e mundshme me sisteme tjera dhe për garantimin e aftësinë afatgjate të sistemit për të plotësuar kërkesën për shpërndarjen e gazit natyror;
- 1.3.5 **Operatori i Sistemit të Shpërndarjes të energjisë termike (OSSHET)** - personi juridik ose fizik i licencuar, përgjegjës për operimin, mirëmbajtjen dhe zhvillimin e sistemit të transportimit dhe shpërndarjes së energjisë termike;
- 1.4 **Analiza e Kost-Benefitit ose AKB** – procesi i përcaktimit të kostove dhe përfitimeve nga një projekt gjatë një periudhe të caktuar dhe alternativave të tij brenda të njejtës periudhë në mënyrë që të ketë shkallë të arsyeshme të krahsimit për një vlerësim të drejtë;
- 1.5 **Shprehja 'projekt'** - përdoret për t'i'u referuar edhe projekteve të mëdha individuale dhe programeve të shumëfishta të projekteve të vogla për të cilat aplikohet AKB;
- 1.6 **Rrjeti Evropian i Operatorëve të Sistemit të Transmisionit për Energji Elektrike** ose ENTSO-E;
- 1.7 **Rrjeti Evropian i Operatorëve të Sistemit të Transmisionit për Gaz Natyror** ose ENTSO-G;
- 1.8 **Periudha Regullative** – Përcaktimi i të hyrave të lejuara maksimale për periudhën rregullative që përcaktohen gjatë shqyrtimeve periodike;
- 1.9 **Vlera Neto e Tanishme (NPV)** -
- 1.10 **Vlera e Ngarkesës së Humbur** ose VNH – vlerësimi i gatishmërisë së konsumatorëve për të paguar kosto shtesë për të përmirësuar cilësinë e furnizimit;
- 1.11 **Zyra e Rregullatorit për Energji ose Rregullatori** – është agjenci e pavarur në sektorin e energjisë, e themeluar me ligjin për Rregullatorin e Energjisë.
- 1.12 **Tensioni i Ultë (TU)**
- 1.13 **Tensioni i Mesëm (TM)**
- 1.14 **Tensioni i Lartë (TL)**
- 1.15 **Konsumator vetëprodhues (prosumer)**, konsumatori i cili konsumon energji nga sistemi, por i cili mund edhe të prodhojë energji dhe të fusë në sistem.
- 1.16 **Burime të Ripërtërtishme të Energjisë (BRE)**
- 1.17 **Energjia e Elektrike e Pafurnizuar (Energy Not Supplied ENS)** – është energjia elektrike që nuk është furnizuar te konsumatorët
- 1.18 **Kohëzgjatja e ndërprejeve të furnizimit me energji elektrike (Average Interruption Time AIT)**
- 1.19 **Kapaciteti Transmetues i Rrjetit (Grid Transmission Capacity GTC)** – është kapaciteti transmetues i rrjetit të transmetimit në MW.

2. Të gjitha shprehjet tjera të përdorura në këtë dokument dhe që nuk janë të përkufizuara në këtë Rregull do të kenë kuptimin siç janë të përkufizuara me Ligjin për Rregullatorin e Energjisë, Ligjin për Energjinë, Ligjin për Energjinë Elektrike, Ligjin për Gazin Natyror, Ligjin për Energjinë Termike, si dhe Rregullat dhe Kodet e aprovuara nga Rregullatori.

KAPITULLI II

PROCESI I PËRGATITJES SË PLANEVE ZHVILLIMORE

Neni 3

Përgatitja e Planeve Zhvillimore

Operatorët e Sistemeve gjatë përgatitjes së planeve zhvillimore duhet të marrin parasysh:

1. Politikat zhvillimore të shtetit të Kosovës;
2. Strategjinë e Energjisë të aprovuar nga Kuvendi i Kosovës;
3. Planin Nacional për Energji dhe Klimë;
4. Nevojën e integritit të burimeve të ripërtëritshme;
5. Nevojën e hapjes së tregut dhe integritimeve rajonale të tregut të energjisë;
6. Planet zhvillimore komunale

Neni 4

Struktura dhe përbërja e Planeve Zhvillimore

Planet zhvillimore të Operatorëve të Sistemeve duhet të kenë strukturë dhe pëmbajtje ku paraqiten:

1. Qëllimi dhe përbajtja e planeve;
2. Metodologjia e përgatitjes së planeve, Standardet dhe Kriteret e Planifikimit;
3. Karakteristikat aktuale të sistemeve të transmetimit dhe shpërndarjes të energjisë (energjisë elektrike, energjisë termike dhe gazit natyror), përfshirë pikat e dobëta, sfidat dhe mundësitë e:
 - 3.1. Burimeve të energjisë (gjeneratorëve) të kyqur në rrjetin e sistemit të transmetimit (OST, OSTGN) apo të sistemit të shpërndarjes (OSSH, OSSET, OSSHGN).
 - 3.2. Sistemeve të niveleve të ndryshme të tensionit të energjisë elektrike për OST-së dhe OSSH-së (TU, TM, dhe TL); si dhe niveleve të ndryshme të presionit apo temperatures për energjinë termike dhe të gazit natyrorë
 - 3.3. Interkoneksioneve;
 - 3.4. Nënstacioneve;
 - 3.5. Lidhjeve dhe sistemeve matëse;
 - 3.6. Konsumatorëve, përfshirë konsumatorët-vetëprodhues (prosumers)

4. Parashikimi i kërkesës dhe skenaret e gjenerimit, përfshirë burimet e ripërtëritshme dhe integrimet e tregut;
5. Simulimet aktuale të sistemit dhe supozimet e planifikuara;
6. Vizionin dhe caktimi i elementeve drejtuese të zhvillimeve të sistemit;
7. Planifikimi i Zhvillimit të Sistemit, Planifikimi Kohor, Analiza e Kost Benefitit;
8. Analiza e Riskut dhe Senzitivitetit;
9. Shtojcat me studime teknike, financiare dhe fazat e zhvillimit të projekteve.

Neni 5

Situatë aktuale e sistemeve

1. Me qëllim të indentifikimit të projekteve të nevojshme për t'u vendosur në Planin Zhvillimor Dhjetë Vjeçar, Operatorët e Sistemeve duhet që në kapitull të veçantë të paraqesin situatën aktuale të sistemeve të tyre.
 - 1.1 OST dhe OSSh të energjisë elektrike duhet të paraqesin gjendjen e linjave dhe NS duke i renditur sipas nivelit të tensioneve përfshirë këto të dhëna:
 - 1.1.1. Kapacitetin egzistues
 - 1.1.2. Ngarkesën e stabilimenteve egzistuese
 - 1.1.3. Tensionin në dalje
 - 1.1.4. Numrin dhe kohëzgjatjen e nderprerjeve të paplanifikuara për vitin paraprak
 - 1.1.5. Kërkesat për kyqje në tri vitet e fundit
 - 1.1.6. Numrin e konsumatorëve
 - 1.1.7. Numrin e ankesave të konsumatorëve
 - 1.1.8. Humbjet teknike
 - 1.1.9. Humbjet komerciale
 - 1.2 Operatori i Shpërndarjes së Energjisë Termike (OSSHET) duhet të paraqesë gjendjen e gypave dhe NS përfshirë këto të dhëna:
 - 1.2.1. Kapacitetin ekzistues
 - 1.2.2. Temperaturën në hyrje dhe në dalje të NS
 - 1.2.3. Numrin dhe kohëzgjatjen e nderprerjeve të paplanifikuara për vitin paraprak

1.2.4. Kërkesat për kyqje në tri vitet e fundit

1.2.5. Numrin e konsumatorëve

1.2.6. Numrin e ankesave të konsumatorëve

1.2.7. Humbjet teknike

1.2.8. Humbjet komerciale

2. Për Operatorin e e sistemit të transmetimit dhe operatorin e shpërndarjes të gazit natyror (kur të jenë në operim) do të kërkohen të dhëna adekuate sipas natyrës specifike të shërbimeve.

Neni 6

Situatë aktuale në vend dhe perspektiva

1. Gjatë përgatitjes së Planeve Zhvillimore, Operatorët e Sistemeve duhet të përshkruajnë situatën aktuale në vend me fokus në:
 - 1.1. Zhvillimin aktual ekonomik;
 - 1.2. Kushtet energjetike;
 - 1.3. Kushtet dhe kufizimet mjedisore; dhe
 - 1.4. Caqet e përcaktuara në sektorin e energjisë.
2. Gjithashtu, duhet të përshkruhet perspektiva e evoluimit të çështjeve të theksuara në paragrafin 1.

Neni 7

Analiza e Kërkesës

Operatorët e Sistemeve do t'i përgatisin Planet Zhvillimore duke analizuar kërkesën historike, aktuale, parashikimet për kërkesën për energji, përfshirë kërkesën maksimale (pikun), si dhe trendet e këtyre parametrave në periudhën 5 dhe 10 vjeçare.

Neni 8

Caktimi i parametrave drejtues të Planeve Zhvillimore

1. Bazuar në analizat dhe vlerësimet e përshkruara në Nenin 6 dhe 7 të kësaj Rregulle, si dhe planifikimet për zhvillimin strategjik të vendit, Planet Zhvillimore duhet të marrin parasysh këta parametra drejtues:
 - 1.1. Sigurinë e furnizimit me energji;
 - 1.2. Përbushjen e besueshmërisë së sistemit;
 - 1.3. Të siguroj qasjen e kyçjes së kapaciteteve të reja në sistem;
 - 1.4. Zhvillimin e infrastrukturës për integrimin e BRE-ve në sistem, si dhe integrimin e konsumatorëve vetëprodhues (Prosumers)
 - 1.5. Zhvillimin e rrjetit për hapjen e tregut dhe për integrimi rajonale;
 - 1.6. Problemet teknike në sistem (niveli i tensionit, bllokimet apo “fytat e ngushtë” për OST dhe OSSH, apo niveli i temperaturës dhe presionit për OSTGN, OSSHT dhe OSSHGN)

Neni 9

Përgatitja e skenareve të ndryshëm të Planeve Zhvillimore

1. Në përgatitjen e Planeve Zhvillimore, gjithashtu duhet të merren parasysh skenaret e ndryshëm që janë të parapara në dokumentet strategjike të zhvillimit të vendit, si dhe skenarët e ndryshëm të zhvillimit në sektorin e energjisë.
2. Për secilën skenar që parashihet në paragrafin 1 të këtij neni, Operatorët e Sistemeve duhet të përgatisin:
 - 2.1. Zhvillimet e nevojshme të sistemeve transmetuese dhe shpërndarëse për vite të caktuara;
 - 2.2. Ekzaminimet fillestare, simulimet e sistemit;
 - 2.3. Studime dhe analiza të rrjetit; dhe
 - 2.4. Identifikimin e projekteve të domosdoshme sipas skenareve të ndryshme

Neni 10

Përgatitja e Planeve Zhvillimore me ndikim rajonal nga Operatorët e Sistemit të Transmetimit të energjisë elektrike (OST) dhe të gazit natyror (OSTGN)

Gjatë përgatitjes të planit dhjetë (10) vjeçar të zhvillimit të rrjetit, Operatori i Sistemit të Transmetimit (OST apo OSTGN) bëjnë supozime të arsyeshme për zhvillimin e gjenerimit, furnizimit, konsumit dhe shkëmbimeve me vendet tjera, duke i marrë parasysh planet e investimit për rrjetet rajonale në kuadër të Komunitetit të Energjisë.

Neni 11

Obligimet ligjore në përgatitjen e Planeve Zhvillimore të Operatorëve të Sistemeve

Obligimet ligjore për përgatitjen dhe dorëzimin e Planeve Zhvillimore nga Operatorët e Sistemeve janë të përcaktuara në Nenin 10 të Ligjit për Energjinë dhe definojnë:

1. Shpeshtësinë (çdo vit) e dorëzimit të Planeve Zhvillimore dhjetë (10) vjeçare për zhvillimin e sistemit në bazë të kërkesës dhe furnizimit aktual dhe të parashikuar pas konsultimit më të gjithë akterët relevant. Plani i zhvillimit të rrjetit përmban masa efikase në mënyrë që të garantojë përshtatshmërinë e sistemit dhe sigurinë e furnizimit.
2. Përmbajtjen e Planeve-dhjetë (10) vjeçare për zhvillimin e sistemeve me fokus në:
 - 2.1. njoftimin e pjesëmarrësve kryesor të tregut për infrastrukturën që nevojitet të ndërtohet apo të përmirësohet gjatë dhjetë (10) vjetëve të ardhshme;
 - 2.2. planet investive që janë në zhvillim dhe identifikimi i planeve të reja investive që do të ekzekutohen gjatë tre (3) vjetëve të ardhshme; dhe
 - 2.3. përgatitjen e kornizës kohore për të gjitha projektet e investimeve sipas paragrafit 2.2. të këtij neni.

Neni 12

Lista e projekteve që do të përfshihen në Planet Zhvillimore

1. Në listen e projekteve që do përfshihen në Planet Zhvillimore mund të vendosen ato projekte apo programe që janë:
 - 1.1. në funksion të realizimit të kërkesë për energji sipas Nenit 7, të kësaj Rregulle;
 - 1.2. në funksion të realizimit të parametrave drejtues sipas Nenit 8, të kësaj Rregulle;

1.3. në harmoni me skenarët e ndryshëm të zhvillimit sipas nenit 9, të kësaj Rregulle;

1.4. në funksion të përmbushjes së obligimeve sipas nenit 11, të kësaj Rregulle si dhe

1.5. të “arsyeshëm” sipas AKB.

Neni 13

Kodifikimi i projekteve për Planet Zhvillimore dhe Investive

Të gjitha projektet të cilat do të propozohen për zbatim në planet zhvillimore dhe ato investive **duhet të kenë të caktuar një kod** i cili do të përdoret në të gjitha fazat e planifikimit dhe zbatimit të projektit.

Neni 14

Identifikimi i projekteve shtesë për Planet Zhvillimore

Operatorët e Sistemeve do të indentifikojnë projekte shtesë të cilat do të mund të vendosen në Planet Zhvillimore e që sipas nevojës mund të jenë në funksion të realizimit të objektivave strategjike të vendit apo sektorit të energjisë në vend dhe rajon.

Neni 15

Përmbajtja e Planit Pesëvjeçar Investues (SYNIP)

1. Plani Pesëvjeçar Investues që do të dorëzohet te Rregullatori duhet të jetë në harmoni me Planin Zhvillimor Dhjetëvjeçar.
2. Në rast se ka dallim ndërmjet Planit Pesëvjeçar Investues dhe Planeve Dhjetëvjeçare Zhvillimore të fundit të miratuar nga Rregullatori, operatori i sistemit duhet të japë arsyeshmërinë për këto ndryshime apo plotësime.
3. Plani Pesëvjeçar Investues që do të dorëzohet te Rregullatori duhet të përmbaj, së paku, këto elemente:
 - 3.1 Një shpjegim për metodologjinë e përdorur për përgatitjen e Planit Pesëvjeçar Investues dhe për procesin e identifikimit dhe përfshirjes së kërkesave të shfrytëzuesve të sistemeve;

- 3.2 Një përmbledhje të Planit Pesëvjeçar Investues që tregon shpenzimet e pritshme dhe vlerat e komisionimit të asteve në çdo vit të periudhës rregullative;
 - 3.3 Një grup i rezultateve të përcaktuara të cilat do të arrihen nga Plani Pesëvjeçar Investues, kundrejt të cilave do të vlerësohet performanca e të licencuarit;
 - 3.4 Një listë e të gjitha projekteve të mëdha individuale që do të ndermerren në kuadër të Planit Pesëvjeçar Investues, e shoqëruar me një përmbledhje të përshkrimit teknik, vlerësime të kostos, plan të zbatimit dhe arsyetim për nevojën e projektit duke përfshirë paraqitjen e alternativave që janë marrë parasys;
 - 3.5 Një listë e grupimeve të projekteve të vogla që do të ndërmerren në kuadër të 5YNIP, të shoqëruar me një përmbledhje të përshkrimit dhe arsyetimit teknik, vlerësime të kostos dhe plan të zbatimit;
 - 3.6 Në rast kur një projekt ose grup i projekteve të vogla tejkalon pragun e përcaktuar, një analizë ekonomike të kost-benefitit (AKB) për atë projekt ose program duhet të dërgohet tek Rregullatori;
 - 3.7 Një renditje prioritare dhe grupeve të projekteve të vogla të përfshira në Planin Pesëvjeçar Investues;
 - 3.8 Një përshkrim të rreziqeve kryesore në arritjen e Planit Pesëvjeçar Investues dhe mënyrën se si operatori i sistemit ka për qëllim që të tejkaloi, zbusë ose menaxhoj ato.
4. Të gjitha projektet e mëdha dhe grupet e projekteve të vogla që do të përfshihen në Planin Pesëvjeçar Investues duhet të kenë të përfunduar një studim të para-fizibilitetit dhe fizibilitetit. Këto studime mund të përjashtohen vetëm pas dërgimit të kërkesës me arsyeshmëri nga i licencuari dhe aprovimit të saj nga Rregullatori.
 5. Për qëllime të paragrafit 3.4 të këtij neni, një projekt i 'madh' në sistem të transmetimit duhet të përkufizohet si një projekt me një kosto të vlerësuar kapitale të barabartë me ose më të madhe se 300,000 € ose një kufizim të tillë tjetër për të cilin Rregullatori mund të njoftoj kohë pas kohe të licencuarit.
 6. Për qëllime të paragrafit 3.4 të këtij neni, një projekt 'i madh' në sistem të shpërdarjes duhet të përkufizohet si një projekt me një kosto të vlerësuar kapitale të barabartë me ose më të madhe se 100,000 € ose një kufizim të tillë tjetër për të cilin Rregullatori mund të njoftoj kohë pas kohe të licencuarit.
 7. Për qëllime të paragrafit 3.6 të këtij neni, pragu për një projekt ose program individual të projekteve të shumta për të cilat duhet të bëhet analiza kost-benefit duhet të jetë mbi 1 milion €.

Rregulatori mund të kërkojë nga i licencuari analizën e kost benefitit edhe për projekte ose për grupe të projekteve të vogla nën vlerën 1 milion €.

Neni 16

Planit Investive Njëvjeçare

1. Në pajtim me Nenin 28 paragrafi 1.28 të Ligjit për Energjinë Elektrike, Operatori i Sistemit të Shpërndarjes duhet të përgatisë dhe të paraqes për aprovim te Rregulatori Planin Investiv Njëvjeçar
2. Plani Investiv Njëvjeçar duhet të jetë i shkoqitur nga Plani Investiv Pesëvjeçar i aprovuar nga Rregulatori dhe duhet të përmbajë:
 - 2.1. Projektet që do të kompletohen në vitin e parë të zbatimit të Planit Investiv Pesëvjeçar
 - 2.2. Projektet që do të fillojnë në vitin e parë dhe do të vazhdojnë në vitet pasuese
 - 2.3. Afatet kohore të zbatimit të projekteve që do të përfundojnë në vitin e parë, si dhe parashikimin e realizimit në % të projekteve që fillojnë në vitin e parë por që vijojnë në vitet pasuese
 - 2.4. Koston e investimeve për projektet të planifikuar për t'u zbatuar në vitin e parë
3. Plani Investiv Njëvjeçar do të dorëzohet të Rregulatori si pjesë e Planit Investiv Pesëvjeçar
4. Afatet kohore të dorëzimit, plotësimit, si dhe shqyrtimit dhe aprovimit nga Rregulatori i Planit Investiv Njëvjeçar janë të njëjta me afatet kohore për Planin Investiv Pesëvjeçar (*Neni 25 i kësaj Rregulle*).

Neni 17

Planit vjetor i humbjeve të Operatorit të Sistemit të Shpërndarjes

1. Në pajtim me Nenin 28 paragrafi 1.25 të Ligjit për Energjinë Elektrike, Operatori i Sistemit të Shpërndarjes duhet të përgatisë dhe të paraqes për aprovim te Rregulatori Planin vjetor të humbjeve
2. Plani vjetor i humbjeve duhet të përmbajë:
 - 2.1. Gjendjen aktuale të nivelit të humbjeve teknike dhe komerciale, duke veçuar pikat kritike të sistemit që ndikojnë në nivelin e humbjeve

2.2. Metodologjinë e planifikuar për zvogëlimin e humbjeve përfshirë aktivitetet në secilin distrikt dhe nivel të tensionit

2.3. Cakun e parashikuar të humbjeve në pajtim me nivelin e lejuar vjetor të humbjeve të përcaktar nga Rregullatori në Shqyrtimin e Rregullt Tarifor

2.4. Projektet e parashikuara për zvogëlimin e humbjeve

2.5. Kostot financiare të projekteve që do të kontribuojnë në zvogëlimin e humbjeve

2.6. Planin kohor të shpërndarë nëpër muaj për nivelin e parashikuar të humbjeve si teknike ashtu edhe ato komerciale.

KAPITULLI III

ANALIZA E KOST-BENEFITIT (AKB) TË PROJEKTEVE DHE PROGRAMEVE

Neni 18

Qëllimi dhe qasja në AKB

1. Në këtë Kapitull, shprehja 'projekt' përdoret për të ju referuar edhe projekteve të mëdha individuale dhe programeve të shumëfishta të projekteve të vogla për të cilat aplikohet AKB.
2. Qëllimi i AKB është që të tregojë se:
 - 2.1 Për projektet diskrecionare, të përcaktuara si ato që nuk ndërmerren për të përmbushur obligimet ligjore, projekti i propozuar ka neto përfitim pozitiv shoqëror dhe se ofron neto përfitimin më të madh pozitiv shoqëror nga cilado alternativ e marrë parasysh;
 - 2.2 Për projektet e detyrueshme, të përcaktuara si ato që ndërmerren për të përmbushur obligimet ligjore, projekti i propozuar ka koston më të ulët nga alternativat e marra parasysh;
3. Obligimet ligjore të referuara në paragrafin 2 të këtij neni janë kërkesat ligjore për të përmbushur standardet ose obligimet specifike mjedisore, sociale, shëndetësore dhe të sigurisë të vendosura në kuadër të marrëveshjeve ndërkombëtare në të cilat Kosova është palë nënshkruese.
4. Projektet e ndërmarra për të përmbushur detyrimet për lidhje dhe/ose shfrytëzim të projekteve të përcaktuara të energjisë së ripërtëritshme në përputhje me kërkesat ligjore dhe politikat e Qeverisë së Kosovës duhet të konsiderohen si projekte të detyrueshme për qëllimet e nënparagrafit 2.2 më lartë.

5. Rregullatori mundet, kur të shqyrtoj Planin Pesëvjeçar Investues të dorëzuar, të përcaktoj që projektet e propozuara për të cilat është ofruar një AKB, të riklasifikohen nga ato diskrecionare në të detyrueshme ose anasjeiltas dhe që AKB të rillogaritet në përputhje me rrethanat dhe të dorëzohet përsëri.
6. Për projektet diskrecionare, AKB krahason vlerën aktuale neto (NPV) të përfitimeve shoqërore të projektit pa koston totale të projektit nga alternativat e identifikuar.
7. Për projektet e detyrueshme, AKB krahason vlerën aktuale të koston totale të projektit nga alternativat e identifikuar.
8. Analiza e duhur e ndjeshmërisë duhet të përfshihet, duke treguar së paku ndikimin e ndryshimeve nga projektionet bazë në:
 - 8.1 Parashikimet e kërkesës dhe shfrytëzimit të projektit;
 - 8.2 Kontributin e burimeve të ripërtëritshme të energjisë;
 - 8.3 Datën e komisionimit të projektit.
9. Kur ndonjë aspekt i këtyre udhëzimeve në lidhje me AKB është i paqartë ose jo i plotë, atëher operatorët e sistemeve duhet t'i referohet udhëzuesve të lëshuara nga ENTSO-E ose ENTSG - Udhëzime për Analizën e Kost-Benefitit të Projekteve të Zhvillimit të Rrjetit.

Neni 19

Vlerësimi i Kostove dhe Përfitimeve

1. Kostot totale të projektit, ashtu siç përdoren në AKB, përfshijnë:
 - 1.1 Investimet kapitale që kërkohen duke përfshirë interesin gjatë ndërtimit dhe kosto tjera financiare dhe duke përjashtuar taksat;
 - 1.2 Një lejim i duhur për kontigjenca fizike dhe të çmimeve;
 - 1.3 Kostot e parashikuara të operimit dhe mirembajtjes gjatë periudhës më të shkurtër të projektit ose periudhës vlerësuese duke përfshirë çdo kosto rehabilitimi ose riparimi kapital;
 - 1.4 Ndonjë ndikim negativ të matshëm mjedisor ose social që rezulton nga projekti, i vlerësuar me gatishmërinë e banorëve të Kosovës që të paguajnë për të shmangur kosto të tilla.

2. Perfitimet totale të projektit, ashtu siç përdoren në AKB, përfshijnë:
 - 2.1 Çdo reduktim në investime kapitale dhe ose kosto të operimit dhe mirëmbajtjes së sistemit të transmetimit dhe shpërndarjes që rezultojnë nga projekti;
 - 2.2 Çdo reduktim në humbjet e sistemit që rezultojnë nga projekti, i vlerësuar me koston e parashikuar të blerjes së energjisë me shumicë;
 - 2.3 Çdo reduktim në Neto Energjinë e Shërbyer të parashikuar që rezultojnë nga projekti, i vlerësuar me Vlerën e Ngarkesës së Humbur (VNH) të aprovuar;
 - 2.4 Çdo reduktim në kosto të energjisë elektrike të furnizuar tek konsumatorët e energjisë elektrike që ndodhen brenda territorit të Kosovës që rezultojnë nga kufizimet e reduktuara të sistemit ose integrim më të madh të tregut, vlerësuar me kursimin e koston që ka rezultuar;
 - 2.5 Çdo reduktim në kostot e prokurimit ose sigurimit të shërbimeve ndihmëse;
 - 2.6 Çdo përfitim i matshëm pozitiv mjedisor ose social, i cili është i ndryshëm nga reduktimet në Emetimet e Gazrave Serë, që rezultojnë nga projekti, i vlerësuar me gatishmërinë e banorëve të Kosovës për të paguar për përfitime të tilla;
 - 2.7 Çdo reduktim në Emetimet e Gazrave Serë që rezultojnë nga projekti, i vlerësuar me koston sociale të karbonit ashtu siç është e përcaktuar më poshtë;
 - 2.8 Çdo përfitim tjetër i identifikuar nga i licencuari, se bashku me arsyetimin për përfshirjen e tyre;
 - 2.9 Për alternativat e projektit me $NPV < 0$, Rregullatori do të vendosë për nevojën e saj teknike bazuar në kriteret teknike. Në rast të nevojës së projektit(eve), projekti(et) me NPV më të ulët negative do të zgjidhen si më të përshtatshmet.
3. Llogaritjet duhet të bëhen në kushte reale duke përdorur çmimet për vitin në të cilin është dorëzuar Plani Pesëvjeçar Investues (p.sh., inflacioni nuk do të merret parasysh).
4. Operatorët e Sistemeve mund të bëjnë AKB duke shfrytëzuar Udhëzuesin e Komisionit European për AKB¹.

¹ (http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/cba_guide.pdf)

Neni 20

Kriteret dhe vlerat hyrëse

1. Rregullatori do të përcaktojë kriteret dhe vlerat hyrëse të mëposhtme jo më vonë se 31 dhjetori i çdo viti.
 - 1.1 Norma e zbritjes (e përdorur për llogaritjen e NPV);
 - 1.2 Periudha për vlerësim;
 - 1.3 Vlera e Ngarkesës së Humbur;
2. Kur asnjë vlerë nuk është përcaktuar, atëher vlejné vlerat më të fundit të përcaktuara.
3. Kur Rregullatori më parë nuk ka përcaktuar vlerën, atëher do të zbatohen vlerat e mëposhtme:
 - 3.1 Norma e zbritjes: Vlera më e fundit e publikuar që do të përdoret për vlerësimin ekonomik nga Qeveria e Kosovë. Atëher kur nuk është publikuar asnjë vlerë, vlera e aplikuar nga ENTSO-E në Udhëzime për Kost-Benefitin të Projekteve të Zhvillimet të Rrjetit do të përdoret;
 - 3.2 Periudha për vlerësimin: nga vitit në të cilin Plani Pesëvjeçar Investues është dorëzuar deri në 10 vjet pas datës së planifikuar të komisionimit të projektit;
 - 3.3 Vlera e Ngarkesës së Redukuar: Vlerësimet e publikuara për vendet tjera të Komunitetit të Energjisë, me një preferencë në vendet e rajonit të Ballkanit Jug-Perendimor.

KAPITULLI IV PRIORITIZIMI I PROJEKTEVE

Neni 21

Përzgjedhja e projekteve prioritare dhe plani afat-shkurtër investiv

1. Pas kompletimit të listës së projekteve që do të jenë pjesë e Planit Zhvillimor, operatorët e sistemit do të bëjnë përzgjedhjen e projekteve që janë prioritare për zbatim si dhe planin e afat-shkurtë të investimeve për këto projekte.
2. Përzgjedhja e projekteve prioritare për zbatim bëhet duke marrë parasysh disa nga faktorët si më poshtë:
 - 2.1. Obligimet ndërkombëtare që duhet përmbushur (OST, OSTGN);
 - 2.2. Obligimet ligjore që kanë operatorët e sistemit;
 - 2.3. Rritjen e sigurisë së furnizimit dhe qëndrueshmërisë së sistemit;
 - 2.4. Eliminimin e pengesave teknike në sistem që kanë për pasojë mungesën apo reduktimet e energjisë për konsumatorë;
 - 2.5. Zvogëlimin e humbjeve;
 - 2.6. Përmbushjen e kërkesave në rritje për kyqje në sistem, sidomos të BRE-ve dhe konsumatorëve – vetëprodhues.
3. Klasifikimi i projekteve duhet të bazohet në:
 - 3.1 Domosdoshmërinë teknike të projektit ose programit për t'u zbatuar sipas faktorëve të paragrafit 2;
 - 3.2 Neto përfitimi i projektit ose programit ashtu siç është llogaritur nga AKB (atëher kur është e aplikueshme);
 - 3.3 Niveli i rreziqeve që lidhen me zbatimin e projektit ose programit, me projekte dhe programe me rreziqe të ulëta që janë caktuar me prioritet më të lartë;
 - 3.4 Faktorë tjerë që operatori i sistemit i vlerëson si relevante.

Neni 22

Kostoja dhe afati kohor për zbatimin e Planeve Zhvillimore

1. Pas përgatitjes së listës së projekteve që do të vendosen në Planet Zhvillimore, Operatorët e Sistemeve do të paraqesin koston dhe afatin kohor të zbatimit të secilit projekt në veçanti dhe koston dhe afatin kohor të zbatimit të Planeve Zhvillimore në përgjithësi.
2. Kostoja e projekteve që planifikohet të zbatohen duhet të jetë transparente, e thjeshtë për ta kuptuar dhe në harmoni me çmimet e tregut.
3. Afatet kohore për zbatimin e projekteve nga Planet Zhvillimore duhet të jenë reale dhe të njohura për konsumatorët dhe publikun.

Neni 23

Projektet Kapitale tjera që janë të domosdoshme për operim normal të Operatorëve të Sistemeve

1. Të gjitha projektet kapitale që nevojiten për operim normal të Operatorëve të Sistemeve duhet të parashihen në Planet Zhvillimore dhe ne Planet Investive.
2. Projektet kapitale duhet të arsyetohen dhe të tregojnë se **si do t'i kontribuojnë** realizimit të objektivave të planeve zhvillimore dhe planeve investive.
3. Operatorët e Sistemeve duhet që të paraqesin kostot e projekteve kapitale operative, si dhe përfitimet e mundëshme nga këto projekte në operimin eficient të operatorëve.
4. Projektet kapitale për modernizim të IT, logjistikës etj. duhet të jenë në funksion të sigurisë së operimit të sistemit.
5. Operatorët e Sistemit duhet të vlerësojnë rreziqet dhe pasojat që mund të paraqiten në rast të moszbatimit të projekteve kapitale për operim normal të sistemeve.

KAPITULLI V

PROCESI I DORËZIMIT DHE VLERËSIMIT TË PLANEVE ZHVILLIMORE

Neni 24

Dorëzimi, Rishikimi dhe Aprovimi i Planeve Zhvillimore Dhjetëvjeçare

1. Dorëzimi i Planeve Zhvillimore Dhjetëvjeçare (10YNDP) është i definuar në paragrafin 1 të Nenit 10 të Ligjit për Energjinë dhe është përshkruar në Nenin 11 të kësaj Rregulle.
2. Operatori i Sistemit dorëzon te Rregullatori Planin Zhvillimor Dhjetëvjeçar jo më vonë se 15 shtator të vitit aktual.
3. Deri me 05 nëntor të të njejtit vit, Rregullatori do të kërkohet informata apo të dhëna shtesë në lidhje me planin e paraqitur nga Operatori i Sistemit.
4. Deri me 31 dhjetor të të njejtit vit, Operatori do të dorëzojë planin e kompletuar sipas kërkesave të Rregullatorit.
5. Deri me 1 shkurt të vitit vijues rregullatori mund të kërkojë ndonjë të dhënë shtesë për 10YNDP
6. Deri me 15 shkurt të vitit vijues Operatori i Sistemit dorëzon të dhënat shtesë të kërkuara nga Rregullatori
7. Deri me 1 mars të vitit vijues Rregullatori duhet ta aprovoj Planin Zhvillimor Dhjetëvjeçar
8. Ky cikël përsëritet për Planet Zhvillimore Dhjetëvjeçare vijuese të përdituara.

Neni 25

Dorëzimi i Planeve Zhvillimore (Investive) Pesëvjeçare

1. Operatori i Sistemit dorëzon te Rregullatori një Plan Preliminar Pesëvjeçar për Investime (5YNIP) jo më vonë se 15 marsi i vitit që i paraprin Shqyrtimin Periodik. Përmbajtjet e Planit Pesëvjeçar Investues janë specifikuar në Nenin 15.
2. Deri me 5 maj të të njejtit vit, Rregullatori do të identifikojë informatat apo të dhënat shtesë të nevojshme për të kompletuar shqyrtimin e Planit Pesëvjeçar Investues preliminar.
3. Deri me 1 qershor të të njejtit vit, Operatorët e Sistemeve do të dorëzojnë te Rregullatori Planin Pesëvjeçar sipas përmbajtjes së specifikuar në Nenin 15 të kësaj Rregulle dhe do të marrin parasysh informatat apo të dhënat shtesë të kërkuara nga Rregullatori pas shqyrtimit preliminar.

4. Një përmbledhje e Planit Pesëvjeçar Investues do të publikohet në faqen elektronike zyrtare të Rregullatorit. Informatat konfidenciale mund të redaktohen në përmbledhjen e publikuar.
5. Deri më 15 gusht të të njëjtit vit, Rregullatori do të identifikoj çdo informatë shtesë apo të dhënë që kërkohe për përfundimin e shqyrtimit të vetë të Planit Pesëvjeçar Investues të dorëzuar. Operatorët e Sistemeve duhet të dorëzojnë çdo informatë ose të dhënë të tillë shtesë të identifikuar deri më 31 gusht të të njëjtit vit.
6. Rregullatori mund të kërkojë të licencuarve të prezantojnë Planin Pesëvjeçar Investues në një seancë publike si pjesë e procesit të vlerësimit

Neni 26

Lista kontrolluese për vlerësim rregullator

1. Pas dorëzimit të Planeve Zhvillimore, Rregullatori do të vlerësoj metodologjinë dhe modelet e përdorura nga operatorët e sistemit në përgatitjen e këtyre planeve. Fokusi i Rregullatorit duhet të jetë në këto fusha:
 - 1.1. Përshkrimi i standardeve të përdorura për planifikim;
 - 1.2. Analizimi i skenareve të planifikuara;
 - 1.3. Rezultatet e studimeve teknike;
 - 1.4. Përshkrimi i përshtatshëm i parametrave drejtues (promotor) në përgatitjen e planeve;
 - 1.5. Parashikimet e parametrave kryesor të pasigurisë për vite të caktuara;
 - 1.6. Rezultatet e AKB për projekte të mëdha;
 - 1.7. Skenaret e preferuara të operatorëve të sistemit;
 - 1.8. Analizimin e planeve afatë-shkurta të investimeve të parapara (psh në tri vitet e ardhëshme).

Neni 27

Vlerësim rregullator në bazë të parashikimit të kërkesës

1. Gjatë vlerësimit të Planeve Zhvillimore, Rregullatori duhet të vlerësoj se si janë bërë planifikimet e syzozuara për kërkesën për energji, me fokus në këto fusha:

- 1.1. Parashikimet e kërkesës për energji për periudhën e caktuar, me skenarët që marrin parasysh faktorët që ndikojnë në kërkesën për energji (GDP, karakteristikat e sektorit ekonomik në lidhje me kërkesën për energji, etj.)
- 1.2. Parashikimet për ngarkesa maksimale (pikut) për periudhën e caktuar, duke marrë parasysh temperaturat dhe menaxhimin e anës së kërkesës (Demand Side Management)
- 1.3. Parashikimet e furnizimit, marrë parasysh adekuacinë e gjenerimit, fleksibilitetin, varësia nga importi dhe stabilitetin ekonomik.
- 1.4. Zhvillimet rajonale dhe globale sa i përket kërkesës për energji.

Neni 28

Kategorizimi dhe rishikimi i projekteve

1. Për një vlerësim sa më të mirë të projekteve që janë pjesë e Planeve Zhillimore preferohet që të bëhet kategorizimi i tyre. Secila kategori e projekteve do të ketë kritere të ndryshme të vlerësimit me peshë të ndryshme për vlerësim.
2. Projektet e operatorëve të sistemit preferohet që të kategorizohen në këto kategori të veçanta, marrë parasysh objektivat e tyre:
 - 2.1. Qëndrueshmëria: siguria e furnizimit, besueshmëria dhe siguria e operimit;
 - 2.2. Zgjerimi eficientë: Përbushja e kërkesës në rritje për energji me humbje minimale në rrjet;
 - 2.3. Funkcionimi i Tregut të energjisë elektrike dhe gazit natyror: Eliminimi i pengesave të mbrendëshme (fytet e ngushta) apo integrimi në tregun rajonal;
 - 2.4. Dhënja e qasjes: Përbushja e nevojave për gjenerim dhe për kërkesë.
 - 2.5. Të planifikuara strategjikisht: Përbushja e qëllimeve nacionale.

Neni 29

Projektet në kategorinë e qëndrueshmërisë – kriteret për vlerësim

1. Zbatimi i projekteve në kategorinë e qëndrueshmërisë do të rezultojë me rritjen e normave të besueshmërisë dhe sigurisë së furnizimit dhe do të kontribuojnë në zvogëlimin e Energjisë të Pafurnizuar (ENS) dhe në zvogëlimin e kohëzgjatjes së ndërprejeve të furnizimit me energji (AIT)
2. Kriteret për vlerësim të projekteve të kësaj kategorie do të jenë:

2.1. Zvogëlimi i ENS në bazë vjetore, dhe

2.2. Zvogëlimi i AIT, gjithashtu në bazë vjetore

Neni 30

Projektet në kategorinë e zgjerimit eficientë – kriteri për vlerësim

1. Zbatimi i projekteve në kategorinë e zgjerimit eficientë do të rezultojë me rritjen e aftësisë së sistemeve për përmbushjen e kërkesës në rritje, si dhe për integrimin e BRE-ve në sistem. Gjithashtu do të kontribuoj në zvogëlimin e humbjeve në sistem.
2. Kriter për vlerësim të projekteve të kësaj kategori do të jetë: Zvogëlimi i Humbjeve

Neni 31

Projektet në kategorinë e funksionalizimit të tregut të energjisë - kriteri për vlerësim

1. Zbatimi i projekteve në kategorinë e funksionalizimit të tregut të energjisë do të rezultojë me rritjen e aftësisë së sistemit për të zvogëluar kongestionet, rritjen e aftësisë së rrjetit për bartjen e energjisë (GTC), rritjen e numrit të njehsorëve intervali të vendosur te konsumatorët, si dhe rritjen e mundësive për tregëtim të energjisë.
2. Kriter për vlerësimin e projekteve të kësaj kategorie është kapaciteti i rrjetit për bartjen e energjisë (GTC) në MW kapacitet transmetues dhe shpërndarës dhe numri i konsumatorëve që i kanë mundësitë teknike për pjesëmarrje në treg.

Neni 32

Projektet në kategorinë e dhënjes së qasjes në sistem - kriteri për vlerësim

1. Zbatimi i projekteve nga kjo kategori do të rezultoi me rritjen e kapaciteteve për t'u përgjigjur kërkesave në rritje për kyqje në sistem të gjeneratorëve, gjeneratorëve nga BRE-et, Konsumatorëve vetë-prodhues dhe konsumatorëve më kërkesë të madhe për energji.
2. Kriter për vlerësimin e projekteve të kësaj kategorie është: Rritja e kapacitetit të rrjetit në MW.

Neni 33

Projektet në kategorin e planifikimeve strategjike - kriteri për vlerësim

1. Zbatimi i projekteve nga kjo kategori do të rezultoi me përmbushjen e objektivave nacionale, si dhe me sigurinë kibernetike të sistemeve. Projektet nga kjo kategori nuk kanë pëfitime të rëndësishme ekonomike, andaj operatorët e sistemit nuk janë të prirur që të vendosin shumë projekte në këtë kategori, sidoçoftë, duhet pasur kujdes që shpenzimet kapitale për këto projekte të mos jenë të tepërta.
2. Për vlerësimin e këtyre projekteve do të zbatohet analiza me shumë kriteret.

Neni 34

Kushtet e përgjithëshme që duhet të plotësojë secili projekt i përzgjedhur për Planet Zhvillimore

1. Projektet e përzgjedhura si pjesë e Planeve Zhvillimore e që kanë të bëjnë me ndërtime/instalime të reja duhet të pajisen me të gjitha lejet që kërkohen në legjislacionin vendor.
2. Marrja e lejeve, sidomos për projekte të mëdha mund të merrë shumë kohë dhe për këtë operatorët e sistemit duhet të jenë të përgatitur.
3. Secili projekt i madhë duhet të ketë këto faza të zbatimit:
 - 3.1. Studimin e parafizibilitetit dhe fizibilitetit, përfshirë atë teknik dhe socio-ekonomik;
 - 3.2. Studimin mjedisor dhe hapsinor;
 - 3.3. Paraqitjen e opsioneve alternative;
 - 3.4. Konsultimet publike;
 - 3.5. Përgatitjen e dokumentacionit për leje, kontrata dhe dokumente tjera;
 - 3.6. Negocimi dhe sigurimi i qasjes në toka të pronarëve (nëse është e nevojshme);
 - 3.7. Projekti detal teknik;
 - 3.8. Tenderimi;
 - 3.9. Punët përgatitore për ndërtim;
 - 3.10. Ndërtimi; dhe
 - 3.11. Komisionimi

4. Projektet e përzgjedhura si pjesë e planeve zhvillimore duhet të jenë të harmonizuara me projektet e operatorëve tjerë dhe të institucioneve tjera relevante të sektorit si, ministrinë komunale dhe agjencionet.

Neni 35

Analizat e parafizibilitetit dhe përshkrimi teknik

1. Planet Zhvillimore duhet të kenë një analizë që është bërë në fazën e parafizibilitetit që arsyeton zbatimin e projekteve, përcjellë më arsyetimet teknike si në vijim:
 - 1.1. Ndikimin mjedisor dhe qëndrueshmëria e projekteve;
 - 1.2. Qëllimi dhe kategoria e projekteve;
 - 1.3. Identifikimi i përfitimeve sasiore;
 - 1.4. Përshkrimi teknik, duke përfshirë parashikimin e kërkesës dhe përshkrimin e punës dhe ndikimin e tyre të pritshëm

Neni 36

Kostot e projekteve

1. Analizimi i kostove të projekteve në veçanti dhe analizimi i kostove të Planeve Zhvillimore në përgjithësi bëhet nga Rregullatori.
2. Kostot e paraqitura nga Operatorët e Sistemeve duhet të jenë të arsyeshme, të krahasueshme dhe në pajtim me çmimet e tregut.
3. Për vlerësimin e projekteve kapitale, adaptimi i një liste të çmimeve për njësi për kategori të ndryshme të infrastrukturës që do të ndërtohet, instalohet apo ndërrohet do të ishte e preferueshme, sipas Shtojcës 1 të kësaj Rregulle.
4. Çmimet për njësi mund të nxirren duke u bazuar në:
 - 4.1. Të dhënat historike për çmimet e infrastrukturës të projekteve të përfunduara
 - 4.2. Çmimet aktuale të tregut;
 - 4.3. Krahasimeve (Benchmarks) të bëra në vend;
 - 4.4. Krahasimet rajonale dhe ndërkombëtare; dhe

4.5. Çmimet e tokës dhe punës që mund të jenë të ndryshme për vende të ndryshme.

5. **Krahasimet (benchmarks)** e çmimeve për materiale të ndryshme mund të zhvillohen nga të dhënat aktuale (post – zbatuese) për së paku disa nga elementet e rëndësishme të infrastrukturës:

- 5.1. Ndërrimin e pajisjeve të rrjetit apo përforcimi i nënstacioneve (për kapacitet)
- 5.2. Ndërrimin e transformatorëve për t'a rritur kapacitetin e tyre (për madhësi)
- 5.3. Ndërtimin e linjave të reja të transmisionit apo shpërndarjes, të nënstacioneve etj (për madhësi, gjatësi dhe kapacitet).

Neni 37

Lista e vlerësimit rregullator të anës teknike dhe të kostove të Planeve Zhvillimore

1. Rregullatori duhet të vlerësoj informatat teknike dhe financiare të paraqitura nga operatorët e sistemit në planet zhvillimore dhe fushat e rëndësishme për vlerësimin sistematik janë:
 - 1.1. Identifikimi i ndikimeve mjedisore dhe qëndrueshmëria e projekteve;
 - 1.2. Shpërndarja e ballancuar e projekteve sipas 5 kategorive të identifikuara sipas Neni-it 28;
 - 1.3. Identifikimi i ENS dhe AIT për projektet në kategorinë e qëndrueshmërisë;
 - 1.4. Identifikimin e rritjes së kapaciteteve për secilin projekt që ka për qëllim dhënjën e qasjes në system;
 - 1.5. Prezentimin e domosdoshmërisë dhe prioriteve për projektet strategjike;
 - 1.6. Statusi i të gjitha obligimeve ligjore, rregullatore dhe të lejeve të nevojshme për zbatimin e projekteve;
 - 1.7. Përshkrimi adekuat teknik dhe arsyeshmëria e projekteve;
 - 1.8. Kostot e arsyeshme për ndërrimin e linjave ajrore apo nëntoksore dhe përforcimeve;
 - 1.9. Kostot e arsyeshme për ndërrimin e gypave;
 - 1.10. Kostot e arsyeshme për pajisjet e përforcimit të rrjetit (energjisë elektrike, energjisë termike dhe gazit natyror);
 - 1.11. Kostot e arsyeshme për ndërrimin e transformatorëve;

- 1.12. Kostot e arsyeshme për ndërrimin e nënstacioneve të energjisë termike (këmbyesve) dhe gazit natyror;
- 1.13. Kostot e arsyeshme për ndërtimin e linjave të reja transmetuese dhe shpërndarëse dhe nënstacioneve;
- 1.14. Kostot e arsyeshme për ndërrimin/vendosjen e pajisjeve matëse

Neni 38

Vlerësimet e Kostove për njësi

1. Vlerësimet e kostove të përdorura nga Operatorët e Sistemit duhet të jenë të arsyeshme dhe në përputhje me standardet (benchmarks) e disponueshme të kostove për njësi.
2. Duke i'u referuar vlerave paraprake të kostove për njësi për projektet e përfunduara, vlerave aktuale të tregut, si dhe në përputhje me paragrafin 1 të këtij neni, operatorët e sistemit **duhet që të paraqesin kostot për njësi** për kategori të ndryshme të pajisjeve sipas tabelave të paraqitura në **Shtojcën 1** të kësaj Rregulle.

Neni 39

Vlerësimi i Rrezikut për projekte

1. Vlerësimi i rrezikut duhet të bëhet për të gjitha projektet për të cilat bëhet AKB
2. Rregullatori mbanë të drejtën që për projekte të caktuara me karakterisika të veçanta të kërkoj nga operatorët e sistemit që të bëhet vlerësimi i rrezikut edhe pse për ato projekte nuk bëhet AKB për shkak të madhësisë.
3. Vlerësimi i rrezikut do t'u mundësoi operatorëve të sistemit që të bëjnë krahasimin e projekteve që kanë objektiva të njejta dhe janë konkurues, si dhe të bëjnë prioritizimin e tyre.
4. Vlerësimi i rrezikut do të tregojë hapat që duhet të ndërmerren në mënyrë që të shmangen rreziqet dhe do të identifikoi masat që duhet të ndërmerren për zbutjen e pasojave të rreziqeve;
5. Një prej metodave për vlerësimin e rrezikut që operatorët e sistemit mund ta shfrytëzojnë është Udhëzuesi i Komisionit Evropian ashtu siq i'u është me referuar me fusnotë në Neni 19, paragrafi 4 i kësaj Rregulle.
6. Vlerësimi i Rrezikut duhet të përmbajë këto elemente:

- 6.1. Analiza e ndjeshmërisë (sasiore) synon të vlerësojë ndjeshmërinë dhe qëndrueshmërinë e një projekti ndaj ndryshimeve të mundshme në variablat hyrëse të AKB, si ato pozitive dhe negative
- 6.2. Analiza e rrezikut (cilësore) synon të vlerësojë rreziqet më të gjëra ndaj të cilave ekspozohet një projekt, si dhe çdo veprim për eliminimin/zbutjen e tyre dhe ndikimin e tyre. Analiza e rrezikut është cilësore dhe synon të identifikoi dhe vlerësojë rreziqet që lidhen me një projekt duke përfshirë, por pa u kufizuar në faktorët e analizuar si pjesë e analizës së ndjeshmërisë;
- 6.3. Masat për zbutjen dhe parandalimi i rrezikut, paraqesin veprime që duhet ndërmarrë për të zvogëluar apo eliminuar pasojat nga rreziqet.
- 6.4. Analiza e probabilitetit të rrezikut kërkohet kur ekspozimi ndaj rrezikut të mbetur është ende i rëndësishëm, në mënyrë që të kemi informacion të plotë për profilin e rrezikut të një projekti.

Neni 40

Vlerësimi i rregullator i Vlerësimit të Rreziqeve nga operatorët e sistemit

1. Rregullatori do të vlerësoj metodologjinë e përdorur nga Operatorët e Sistemit për projektet për të cilat kërkohet vlerësimi i rreziqeve. Lista kontrolluese për vlerësim rregullator duhet të përcaktojë se:
 - 1.1. Variablat janë testuar në mënyrë deterministike të pavarura (psh. nuk karakterizohen nga një marrëdhënje e saktë) dhe janë të ndara sa më shumë që është e mundur;
 - 1.2. Janë analizuar të gjitha variablat e pavarur të projektit dhe se janë identifikuar qartë variablat kritikë dhe vlerat e ndërrimit;
 - 1.3. Kriteri i përdorur është i përshtatshëm për identifikimin e variablave kritikë
 - 1.4. Lista e rreziqeve të listuara është e mjaftueshme, duke përfshirë edhe rreziqet që janë jashtë kontrollit të promovuesit të projektit ose palëve të tjera të interesuara (psh. ndryshimi i legjislacionit);
 - 1.5. Janë identifikuar në mënyrë adekuate shkaqet dhe ndikimet/efektet e rrezikut dhe se janë diskutuar në detaje të mjaftueshme me të gjitha palët;
 - 1.6. Janë identifikuar masa parandaluese/zbutëse për të gjitha rreziqet dhe se masat e identifikuar janë të përshtatshme për sa i përket efektivitetit dhe kohës dhe se intensiteti i tyre është në përpjesëtim me nivelin e rrezikut;

1.7. Eshtë kryer një analizë probabilitike e rrezikut, në rastet kur pas identifikimit të të gjitha masave të mundshme parandaluese/zbutëse mbetet një rrezik i konsiderueshëm i mbetur;

1.8.A Përcakton ndonjë masë rregullative për zbutjen e rrezikut që Rregullatori mund të ndër marrë;

KAPITULLI VI

PËRCAKTIMI I REZULTATEVE - RAPORTIMI I PERFORMANCËS

Neni 41

Përcaktimi i Rezultateve

1. Si pjesë e Planeve Zhvillimore të dorëzuara, përfshirë planet investive të parapara në 5YNIP, Operatorët e Sistemeve (të licencuarit) do të dorëzojnë një sërë rezultatesh të propozuara për monitorimin e arritjes së përfitimeve të pritshme nga plani i investimeve.
2. Këto rezultate duhet të kenë përcaktim sasior dhe të jenë të verifikueshme nga të dhënat e publikuara ose nga të dhënat e mbledhura nga i licencuari.
3. Rezultatet duhet të përfshijnë masat e besueshmërisë, sigurisë dhe cilësisë së sistemit të të licencuarit si dhe rezultate të tilla që mund të konsiderohen si të përshtatshme. Në minimum, rezultatet duhet të përfshijnë:
 - 3.1 Frekuencën dhe kohëzgjatjen e defekteve në sistem;
 - 3.2 Energjinë që nuk është shërbyer si rezultat i mungesës së infrastrukturës të të licencuarit;
 - 3.3 Nivelin e humbjeve të energjisë në sistem;
 - 3.4 Gjendja e aseteve të sistemit.
4. Për secilin rezultat, i licencuari duhet të definoj në Planin Pesëvjeçar Investues të dorëzuar:
 - 4.1 Një vlerë bazë, që përfaqëson performancën aktuale;
 - 4.2 Vlerën e synuar në përfundim të periudhës së ardhshme rregullative nëse zbatohet Planin Pesëvjeçar Investues i dorëzuar;

- 4.3 Vlerën e parashikuar në përfundim të periudhës së ardhshme rregullative nëse nuk zbatohet Plani Pesëvjeçar Investues i dorëzuar;
 - 4.4 Një shpjegim se si janë nxjerrë këto synime dhe vlera të parashikuara;
 - 4.5 Një përshkrim se si mund të matet dhe verifikohet performanca për secilin rezultat
5. Bazuar në vlerësimin e rezultateve të paraqitura nga operatori i sistemit, politikave zhvillimore të sektorit, kërkesave ligjore dhe rregullatore, Rregullatori mund të kërkojë nga operatori i sistemit që të:
- 5.1 Bëjë ndryshimin e projekteve të propozuar me projekte tjera, gjegjësisht të ofron opsione tjera më të favorshme
 - 5.2 Shtojë projekte
 - 5.3 Bëjë simulime softuerike për të vlerësuar arsyeshmërinë e projekteve
6. Nëse disa nga projektet e propozuara nga operatori i sistemit nuk janë në pajtim me politikat zhvillimore të sektorit, kërkesat ligjore dhe rregullatore dhe rezultatet e pritshme, atëher rregullatori ka të drejtë refuzimin e tyre.

Neni 42

Raportimi i Performancës

1. Para përfundimit të secilës periudhë rregullative, i licencuari duhet të raportojë mbi performancën aktuale kundrejt secilit rezultat në raport me atë të projektuar në Planin Pesëvjeçar Investues.
2. Rregullatori do të marrë parasysh dallimet në mes të performancës aktuale dhe performancës së parashikuar në dhënien e rezultateve në:
 - 2.1 Vlerësimin e arsyeshmërisë, arsyetimin dhe rreziqet që lidhen me projektet dhe programet e propozuara të përfshira në Planin Pesëvjeçar Investues të dorëzuar në periudhën e ardhshme;
 - 2.2 Përcaktimin nëse do të aplikohet ndonjë kthim i kostove ose ndryshim tjetër në të hyrat e lejuara në kuadër të periudhës së ardhshme për shkak të ndonjë dështimi për të përfunduar programin e miratuar të investimeve për periudhën aktuale.
3. Operatorët e sistemit duhet të raportojnë në baza vjetore për performancën e realizimit të projekteve të planeve zhvillimore dhe të atyre investive dhe të paraqesin:

- 3.1 Listen e projekteve te planifikuara
 - 3.2 Listen e projekteve të realizuara
 - 3.3 Përparimin në % të projekteve të filluara e qe kanë kohëzgjatje edhe në vitet pasuese
 - 3.4 Listen e projekteve të porealizuara, me arsyet për mosfillimin apo për mosrealizimin e tyre
 - 3.5 Koston e projekteve të realizuara dhe të atyre të filluara
 - 3.6 Rezultatet e arritura të sicilit projekt të realizuar.
4. Në zbatimin e projekteve të planeve zhvillimore, gjegjësisht planeve investive, operatorët e sistemeve duhet të paraqesin dhe raportojnë në baza vjetore për burimet e financave per realizimin e këtyre projekteve (burime vetanake, grant apo kredi)

KAPITULLI VII

NDRYSHIMI/PLOTËSIMI I PROJEKTEVE TË APROVUARA NË PLANET ZHVILLIMORE DHE INVESTIVE

Neni 43

Moszbatimi i projekteve te aprovuara

1. Nëse operatorët e sistemeve nuk i zbatojnë projektet e planeve zhvillimore gjegjësisht investive, të aprovuara nga Rregullatori, atëher ata duhet të japin arsyet për moszbatimin e tyre e të cilat mund të jenë:
 - 1.1. Ndryshim i politikave dhe strategjisë zhvillimore të shtetit
 - 1.2. Mungesë e financave për zbatimin e projekteve
 - 1.3. Vlerësimi se zbatimi i projektit është me rrezikshmëri të lartë
 - 1.4. Ndryshim i rrethanave qe ndikojnë në AKB
 - 1.5. Forcë madhore
 - 1.6. Ndonjë arsyt tjetër të cilën duhet t'a japin operatorët

Neni 44

Njoftimi për Rregullatorin për moszbatimin e projekteve të aprovuara

1. Për moszbatimin e projektit/ve të aprovuar në planet zhvillimore dhe investive, operatorët e sistemeve duhet t'a njoftojnë Rregullatorin për arsyet e moszbatimit.
2. Njoftimi për moszbatimin e projektit/ve duhet të bëhet jo më vonë se 3 muaj para datës kur është planifikuar fillimi i zbatimit të projektit
3. Në njoftimin për moszbatim të projektit duhet të paraqitet edhe kostoja e parashikuar e zbatimit si dhe ndikimi i moszbatimit të projektit në arritjen e rezultateve të caktuar në planet zhvillimore dhe investive.
4. Operatori i Sistemit duhet të paraqesë masat që do të ndërmerren për të zvogëluar pasojat nga moszbatimi i projektit.

Neni 45

Zbatimi i projekteve që nuk janë në planet zhvillimore dhe investive dhe nuk janë të aprovuara nga Rregullatori

1. Operatori i Sistemit nuk mund të zbatojë projekte të cilat nuk janë paraparë në planet zhvillimore dhe investive dhe të shkoqitura në planet njëvjeçare, e të cilat janë të aprovuara nga Rregullatori.
2. Nëse Operatori i sistemit zbaton ndonjë projekt që nuk është i paraqitur në planet zhvillimore dhe investive, atëher Rregullatori nuk do të pranoj kostot e këtij projekti në shqyrtimet periodike tarifore dhe në rishikimet pasuese tarifore.
3. Nëse egzistojnë arsye të forta për zbatimin e ndonjë projekti që nuk është në planet zhvillimore dhe investive, atëher Operatori i Sistemit duhet që paraprakisht të njoftoi Rregullatorin.
4. Kërkesën për aprovimin e projektit që nuk është në planet zhvillimore dhe investive, Operatori i Sistemit do t'a paraqese te Rregullatori së paku tre muaj para fillimit të zbatimit të projektit
5. Rregullatori do të shqyrtojë kërkesën e operatorit të sistemit dhe do të vendosë për aprovimin apo refuzimin e projektit/ve të paraqitura, jo më vonë se 45 ditë nga data e paraqitjes së kërkesës nga operatori i sistemit.
6. Rregullatori mund të kërkojë nga operatori i sistemit të dhëna dhe informata shtesë në lidhje me projektin/et e propozuara. Afati prej 45 ditëve për vendosjen nga Rregullatori në lidhje me projektin/et, do të rrjedhë nga data e kompletimit të dokumentacionit nga operatori i sistemit.

7. Projektet e reja të propozuara duhet të jenë në pajtim me ato objektiva dhe rezultate të përcaktuara për planet zhvillimore dhe investive.

KAPITULLI VIII OBLIGIMET E RREGULLATORIT

Neni 46 Konsultimet me palët e interesit

Konsultimet me palët e interesit janë të përcaktuara në Neni 10 paragrafët 4 dhe 5 të Ligjit për Energjinë ku përcaktohen detyrat e Rregullatorit në lidhje me interesin e palëve dhe konsultimeve për Planet Zhvillimore të Operatorëve të Sistemeve në sektorin e energjisë në Kosovë, si në vijim:

1. Rregullatori konsultohet me të gjithë përdoruesit aktual dhe potencial të sistemit lidhur me planin dhjetë (10) vjeçar të zhvillimit të sistemit në mënyrë të hapur dhe transparente;
2. Personat apo ndërmarrjet që pretendojnë se janë përdorues potencial të sistemit mund të kërkohen që t'i arsyetojnë ato pretendime.
3. Rregullatori publikon rezultatet e procesit të konsultimit, e në veçanti nevojat e mundshme për investime.
4. Rregullatori shikon nëse plani dhjetë (10) vjeçar për zhvillimin e rrjetit i mbulon të gjitha nevojat për investime të identifikuara gjatë procesit të konsultimeve dhe nëse ai është në pajtim me planin jodetyrues dhjetë (10) vjeçar të Komunitetit të Energjisë për zhvillimin e rrjetit. Plani dhjetë (10) vjeçar jodetyrues për zhvillimin e rrjetit në kuadër të Komunitetit të Energjisë, përfshinë vlerësimin e përshtatshmërisë së gjenerimit, për çdo dy (2) vjetë. Nëse ka ndonjë dyshim përkitazi me konsistencën me planin e mbarë komunitetit për zhvillimin e rrjetit, Rregullatori konsultohet me Autoritetin Rregullativ në kuadër të Komunitetit të Energjisë. Rregullatori mund të kërkojë nga Operatori i Sistemit të Transmetimit që ta ndryshojë dhe

plotësoj planin e vet dhjetë (10) vjeçar për zhvillimin e rrjetit. Në këtë proces nuk përfshihet plani dhjetë (10) vjeçar i Operatorit të Sistemit të Shpërndarjes së energjisë termike.

Neni 47

Monitorimi dhe zbatimi

Monitorimi dhe zbatimi i projekteve nga Operatorët e Sistemeve është definuar në Nenin 10 paragrafët 6,7,8,9,10 dhe 11 të Ligjit për Energjinë, si në vijim:

1. Rregullatori e monitoron dhe vlerëson zbatimin e planit dhjetë (10) vjeçar të zhvillimit të rrjetit.
2. Në rastet kur Operatori i Sistemit të Transmetimit, për arsye tjera nga ato që janë jashtë kontrollit të saj, nuk e ekzekuton një investim, i cili, sipas planit dhjetë (10) vjeçar të zhvillimit të rrjetit është dashur të ekzekutohet në tre (3) vjetët e ardhshme, Rregullatori obligohet të merr së paku një nga masat në vijim për të siguruar që investimi në fjalë është bërë nëse ai investim është ende relevant në bazë të planit të mëvonshëm dhjetë (10) vjeçar për zhvillimin e rrjetit:
 - 2.1 të kërkojë që Operatori i Sistemit të Transmetimit të ekzekutojë investimet në fjalë;
 - 2.2 të organizojë një procedurë të tenderimit të hapur për çdo investitor për investimet në fjalë; apo
 - 2.3 të obligojë Operatorin e Sistemit të Transmetimit që ta pranojë një rritje të kapitalit për ta financuar investimin e nevojshëm dhe për t'i lejuar investitorët e pavarur që të marrin pjesë në kapital
3. Në rastet kur Rregullatori i ka përdorur kompetencat e tij sipas paragrafit 2.2 të këtij neni, mund ta obligojë operatorin e sistemit të transmetimit që të pajtohet për njërën apo më shumë nga këto investime si në vijim:
 - 3.1 financimin nga pala e tretë;
 - 3.2 ndërtimin nga pala e tretë;
 - 3.3 vetëndërtimin e aseteve të reja në fjalë;
 - 3.4 vetëoperimin e aseteve të reja në fjalë.
4. Operatori i Sistemit të Transmetimit iu siguron investitorëve të gjitha informatat e nevojshme për realizimin e investimit, i lidh asetet e reja me rrjetin e transmetimit për ta lehtësuar zbatimin e projektit të investimit. Aranzhimet relevante financiare i nënshtrohen për miratim Rregullatorit.

5. Në rastet kur Rregullatori i ka përdorur kompetencat e veta sipas nënparagrafit 3.1 të këtij neni, rregullimet relevante të tarifave e mbulojnë koston e investimeve në fjalë.
6. Planet zhvillimore të përgatitura nga operatorët e energjisë duhet të jenë në pajtim me Strategjinë dhe me programin e zbatimit të Strategjisë dhe duhet të publikohen ne ueb-faqen e Rregullatori.

Neni 48

Pajtueshmëria dhe Publikimi i Planeve Zhvillimore

Planet zhvillimore të përgatitura nga operatorët e energjisë duhet të jenë në pajtim me Strategjinë e Energjisë dhe me programin e zbatimit të Strategjisë dhe duhet të publikohen ne ueb-faqen e Rregullatorit.

KAPITULLI IX

DISPOZITAT E PËRGJITHSHME

Neni 49

Gjuha zyrtare

Ky Rregull publikohet në gjuhët zyrtare në Republikën e Kosovës. Në rast të mospërputhjes ndërmjet versioneve, do të mbizotërojë versioni në gjuhën shqipe.

Neni 50

Ndryshimet

Rregullatori mban të drejtën që ta ndryshojë ose ta modifikojë çdo dispozitë të kësaj Rregulle pas procesit të rishikimit të konsultimit publik dhe me të njëjtën procedure si në rastin e miratimit.

Neni 51

Interpretimi

Në rast se ka paqartësi për dispozitat e kësaj Rregulle, Bordi do të nxjerrë informacione shpjeguese.

Bordi i Rregullatorit:

Ymer Fejzullahu, kryesues

Lutfije Dervishi, anëtare

Gani Buqaj, anëtar
